

Helligånd

– hvem er du, og hvad vil du?

4. juni 2022, Tórshavn

Hvem er Helligånden?

- **Ånden er en del af Treenheden** (tre personer i ét væsen)
  - f.eks. Ef 1,3-14; 1 Kor 12,4-6; Åb 1,4-8; kap. 4-5; Matt 3,16f; 2 Kor 13,13 m.fl.
  - et bestemt og kønsbestemt kendeord 'han' (f.eks. Joh 14,26) – ikke 'den/det' (ubestemt):
"Men Talsmanden, Helligånden, som Faderen vil sende i mit navn, han skal lære jer alt og minde jer om alt, hvad jeg har sagt til jer."
- **billede:** når vi skal finde ud af, hvem en person er, forsøger vi at samle alle oplysningerne – sådan også med Guds Ånd...

Hvem er Helligånden?

Ånden er en person i Gud:

- er *Guds Ånd og ét med Faderen og Sønnen* – kaldes Guds Ånd (1 Kor 2,11) og Herrens Ånd (2 Kor 3,17) og Faderens Ånd (Matt 10,20), Jesu Kristi Ånd (Rom 8,9), Sønnens Ånd (Gal 4,6)
- ligesom Faderen og Sønnen er Ånden en evig, åndelig og livsfyldt Jeg-virkelighed, som taler og vidner så dan (bl.a. 2 Sam 23,2; Neh 9,30, ApG 8,29; Joh 16,13-15; 1 Pet 1,11)
- derfor skal Ånden også *tilbedes og æres sammen med Faderen og Sønnen*. Han vidner om, at Gud er én, og at hans gerning er den tre éne Guds gerning (jf. dåb i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn).

Hvem er Helligånden?

Helligåndens personlighed:

- livets Ånd, visdommens Ånd, sandheds Ånd, nådens Ånd, bønnens Ånd, doms Ånd, udrensnings Ånd, herlighedens Ånd, åbenbaringens Ånd, evig Ånd, krafts/kærligheds/besindigheds Ånd, barnekårets Ånd, troens Ånd, Den Højestes kraft, Trøsteren, Talsmanden m.fl.
  - vs. f.eks. Jehovas Vidner, der hævder, at Helligånden er *en upersonlig kraft* – eller mere profilerede karismatiske sammenhænge, hvor Ånden "oversættes" med *kraft* – og ikke så meget en person/personlighed

---

Hvem er Helligånden?

Helligåndens personlighed:

- Guds Ånd er således ikke menneskets ånd og kan hellere aldrig sammenblandes med eller falde sammen med denne, så sandt at Gud er Gud og mennesket er menneske (sml. Rom 8,16)

Hvem er Helligånden?

• Helligånden har en persons egenskaber:

- vilje, viden, indsigt, forstand og kærlighed osv.

• Helligånden virker på en særlig måde ("udenfor os"):

- taler i Skriften (Guds Ord og Guds Ånd)
- overbeviser om synd
- skaber tro
- peger på Jesus
- minder om det, Jesus har sagt
- skaber vækst (Åndens frugter)
- udruster til tjeneste (Åndens gaver)
- *levendegør*

Hvem er Helligånden?

- **Helligånden handler som en person:**
  - lærer, på minder, vidner, vejleder, taler, hører, forkynder, udsender, hindrer, går i forbøn m.v.
- **Helligånden behandles som en person:**
  - man kan lyve imod ham, sætte sig op imod ham, bedrøve ham osv.

Ånden i Oldkirken

- **Hippolyt:** "Tror du på Helligånden?"
- **Symbolum Romanum:** "...og på den Hellige ånd!"
- **Nicænum:** "...Og på Helligånden!"

Ånden i Oldkirken

Nikænske-konstantinopolianske trosbekendelse (381):

Og på Helligånden, som er Herre, og som levendegør, som udgår fra Faderen, som tilbedes og æres tillige med Faderen og Sønnen, som har talt ved profeterne.

Og på én, hellig, katolsk og apostolisk kirke. Jeg bekender én dåb til syndernes forladelse og forventer de dødes opstandelse og den kommende verdens liv.

Et blik på kætteri i Oldkirken

Monarkianisme (200-tallet) – to retninger:

- **dynamisk monarkianisme:** opfattede Kristus som en **selvstændig kraft** ('dynamis'), der var udgået fra Gud til mennesket Jesus + Helligånden alene som en **kraft fra Gud** (opfattelse af 'Helligåndens tidsalder')
  - ubibelsk om Gud (væsen og personer) + Helligånden ikke personlig, men en kraft
- **modalistisk monarkianisme (modalisme):** tænkte sig Kristus alene som en **fremtrædelsesform** ('modus') for Gud + ligeså om Ånden alene som en **fremtrædelsesform**
  - ubibelsk om Gud (åbenbaringsformer) + imod Guds offer på Golgata (Guds død på korset)

Et blik på kætteri i Oldkirken

Montanisme (fra år 150'erne og frem):

- grundlagt af Montanos fra Frygien, der som Helligåndens talsmand skulle give de kristne en sidste belæring om sandheden. Retningens udbredelse byggede på forventningen om et kristent tusindårsrige og en åndelig og moralsk vækkelse
- profeti om verdens nært forestående undergang og det ny Jerusalems nedstigen et udvalgt sted

---

Et blik på kætteri i Oldkirken

Montanisme (fra år 150'erne og frem):

- **Faderen** aktivi GT's tid, **Sønnen** aktivi NT's tid, **Helligånden** efter Jesu himmelfart **aktiv på jorden**
- vægtlægning på nådegaver (karismer), især profetien – visse karismatiske ledere/profeter påberåber sig Helligåndens autoritet og afviser kirken og endda NTs forrang

---

Et blik på kætteri i Oldkirken

- Helligånden får forrang (læren om treenigheden)
  - *en bestemt forståelse af "Gudsriget" bliver centralt*
- Helligånden ikke så meget en person, men en *kraft*
  - *fokus på Guds nærværs-manifestationer (ved Ånden)*
- Personlige, aktuelle åbenbaringer står over Skriften
  - *læren tilsidesættes i større grad for erfaringer*
- Anden vægtlægning på korset og betydningen af Jesu offer (forsoning)
  - *forskydning i forkyndelsen m.v.*

- **Sammenligning med nyere karismatisk teologi**

Aktuelle forhold

- **Guds ånd og Guds ord** (åbenbaringsforståelse)
- **Guds ånd og menneskets ånd**
  - udfordring: ved sammenblanding (religiositet)
  - fare: guddommeliggøre menneskets ånd og sætter den på Guds ånds plads (åndeligt hovmod!?)
  - situation: *åndelig nød* (at søge i egen ånd; nok religiøs og et ønske om at søge efter sandheden om Gud)
- **Helliggørelse** – mere tale om vækst (fylde af Ånden og udleve nådegaverne) end betoning af forsoning og retfærdiggørelse (svag synsforståelse m.m.)
- **Lovsangen** – et "følelsesbetonet nådemiddel"
- **Ikke spille 'læren' ud mod 'livet'**, men *stræbe efter liv i læren og fastholde læren i livet*

Hvem er Helligånden?

- **Helligånden er en guddommelig person** → Guds ånd! Heri ligger et dobbelt aspekt:
  - Ånden udruster og helliggør en person såvel som en handling/gerning (*vækst*)
  - Kristne udrustes med Ånden (*kraft*)
- Bibelen knytter mest Åndens person og gerning til helliggørelsen (sml. kirkenes trosbekendelser)

Hvad skal Helligånden?

- Skabe et helligt folk
  - *(den hellig almindelig kirke, de helliges samfund)*
- Bringe Guds nåde og tilgivelse til kirkefolket ved nådemidlerne – og gennem dem bringe evangeliet videre til andre mennesker
  - *syndernes forladelse*

Hvad skal Helligånden?

- Åbne øjnene hos Guds børn, så de hele livet igennem må leve med et stærkt håb og med en stor forventning om det evige liv
  - *kødets opstandelse og det evige liv*

Luthers Helligåndsforståelse

”Vi tror på ham, der dagligt drager os ved ordet og giver, øger og styrker troen ved det samme ord og ved syndernes forladelse. Når alt dette er gjort, og vi holder fast ved det og dør bort fra verden og al ulykke, vil han til sidst evigt gøre os helt hellige, hvilket vi nu forventer ved ordet i troen.” *(Den store Katekismus)*

Spørgsmål / samtale
